

Vlaams
Parlement

ingediend op **1127** (2016-2017) – Nr. 2
14 juni 2017 (2016-2017)

Verslag

namens de Commissie voor Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur,
Inburgering en Stedenbeleid
uitgebracht door Kurt De Loor en Bert Maertens

over het ontwerp van bijzonder decreet

houdende wijziging van het Provinciedecreet
van 9 december 2005
en van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet
van 8 juli 2011

Samenstelling van de Commissie voor Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering en Stedenbeleid:

Voorzitter: Mercedes Van Volcem.

Vaste leden:

Sofie Joosen, Bert Maertens, Marius Meremans, Willy Segers, Nadia Sminate, Peter Wouters;
Bart Dochy, Michel Doomst, Ward Kennes, Koen Van den Heuvel;
Marnic De Meulemeester, Mercedes Van Volcem;
Kurt De Loor, Els Robeyns;
Ingrid Pira.

Plaatsvervangers:

Björn Anseeuw, Paul Cordy, Andries Gryffroy, Lies Jans, Kris Van Dijck, Karim Van Overmeire;
Jan Durnez, Martine Fournier, Katrien Partyka, Joris Poschet;
Lydia Peeters, Bart Somers;
Jan Bertels, Yasmine Kherbache;
Bart Caron.

Toegevoegde leden:

Chris Janssens;
Christian Van Eyken.

Documenten in het dossier:

1127 (2016-2017) – Nr. 1: Ontwerp van bijzonder decreet

1128 (2016-2017) – Nr. 1: Ontwerp van decreet
– Nr. 2 t.e.m. 4: Amendementen

1198 (2016-2017) – Nr. 1: Verslag van de hoorzittingen

786 (2015-2016) – Nr. 1: Conceptnota voor nieuwe regelgeving

INHOUD

1. Toelichting door Liesbeth Homans, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding	4
1.1. Situering.....	4
1.2. Legistieke aanpak	4
1.3. Belangrijkste wijzigingen	5
1.4. Vervolgtraject.....	6
2. Algemene bespreking	6
2.1. Vragen en opmerkingen van de commissieleden	6
2.2. Antwoorden van minister Liesbeth Homans	10
2.3. Replieken en aanvullende antwoorden	11
3. Artikelsgewijze bespreking van het ontwerp van bijzonder decreet	13
4. Eindstemming.....	13

De Commissie voor Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering en Stedenbeleid besprak op 2 mei, 30 mei en 6 juni 2017 het ontwerp van bijzonder decreet houdende wijziging van het Provinciedecreet van 9 december 2005 en van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011. Dit ontwerp van bijzonder decreet werd besproken in samenhang met het ontwerp van decreet houdende wijziging van het Provinciedecreet van 9 december 2005, het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011, het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012 en het decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges.

Gezien beide ontwerpen van decreet inhoudelijk één geheel vormen, werden ze gezamenlijk toegelicht door minister Liesbeth Homans en maakten ze ook het voorwerp uit van een gezamenlijke bespreking. Enkel de stemmingen gebeurden afzonderlijk.

Ook de conceptnota voor nieuwe regelgeving van Rik Daems, Gwendolyn Rutten, Bart Somers, Mathias De Clercq, Willem-Frederik Schiltz en Ann Brusseeel betreffende het stemrecht voor studenten in de stad waar ze studeren werd in samenhang behandeld (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 786/1). Hierover wordt in een apart document verslag uitgebracht (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 786/2).

1. Toelichting door Liesbeth Homans, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding

1.1. Situering

Minister *Liesbeth Homans* verwijst naar de ambitie om op een vlotte en efficiënte wijze de lokale en provinciale verkiezingen in 2018 te organiseren. Na de verkiezingen van 2012 werd door het Agentschap Binnenlands Bestuur een evaluatierapport opgesteld, met heel wat suggesties met het oog op een verbetering van de regelgeving. Dit rapport werd in de vorige legislatuur besproken in de commissie.

Het Vlaamse regeerakkoord 2014-2019 voorziet in de halvering van het aantal provincieraadsleden en de vermindering van de gedeputeerden tot vier. Tot slot was er ook de conceptnota van 17 juli 2015 over de voorbereiding van de verkiezingen 2018.

1.2. Legistische aanpak

Er werden twee ontwerpen van wijzigingsdecreet ingediend. Enerzijds gaat het om een ontwerp van bijzonder decreet. Omdat de halvering van de provincieraaden en de afschaffing van het systeem van apparentering mogelijk een impact hebben op de evenredige vertegenwoordiging, dient dit via een ontwerp van bijzonder decreet te gebeuren. Anderzijds gaat het om een ontwerp van decreet dat alle andere aanpassingen bevat.

De voorgestelde aanpassingen hebben een impact op het Provinciedecreet, het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet, het Digitaal Kiesdecreet en het decreet betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges.

Voor de leesbaarheid werden geconsolideerde versies opgesteld, met daarin de voorgestelde wijzigingen in de decreten verwerkt.

1.3. Belangrijkste wijzigingen

1.3.1. *Provinciedecreet*

Het is de bedoeling om te komen tot een afslanking van de politieke organen gecombineerd met een scherpere taakstelling. In het ontwerp van bijzonder decreet wordt een halvering van het aantal provincieraadsleden opgenomen. Op dit ogenblik zijn er 63 provincieraadsleden in de provincies met minder dan een miljoen inwoners en 72 provincieraadsleden in de provincies met meer dan een miljoen inwoners. Voortaan zullen het respectievelijk 31 en 36 provincieraadsleden worden.

Het aantal gedeputeerden zal worden verminderd tot vier. Vroeger ging het om zes gedeputeerden.

Samenhangend met de vermindering van het aantal mandatarissen worden de provinciedistricten heringedeeld. Het Grondwettelijk Hof heeft bij arrest in 2007 vastgelegd dat het minimaal aantal te begeven mandaten per kiesdistrict op vier moet worden gelegd. De Vlaamse Regering heeft bij de opmaak van de verkiezingsregelgeving in 2012 het minimum op zes vastgelegd. Door de halvering van het aantal provincieraadsleden dook men in 24 van de 35 bestaande kiesdistricten onder het minimum van zes. Daarom is een herindeling van de provinciedistricten noodzakelijk. De herindeling is gebeurd op basis van de oude bestuurlijke arrondissementen met enkele samenvoegingen in de provincies Oost-Vlaanderen en West-Vlaanderen. Bovendien werd er voorzien in een antwoord op de specifieke vraag van de nieuwe fusiegemeente die Meeuwen-Gruitrode en Opplabbeek samenvoegt.

1.3.2. *Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet*

Er wordt een aantal vereenvoudigingen aan het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet voorgesteld. Het kantonhoofdbureau zal worden afgeschaft omdat bij de verkiezingen van 2012 is gebleken dat dit geen taken meer had. In het ontwerp van bijzonder decreet wordt een afschaffing voorzien van het complexe systeem van lijstenverbinding bij de provincieraadsverkiezingen. Dit systeem leverde soms vreemde resultaten op. Vandaar dat in het evaluatierapport van het agentschap werd voorgesteld de lijstenverbinding te schrappen.

Vroeger was er voor 'analoge' stemafdelingen (of stembureaus) en 'digitale' stemafdelingen respectievelijk een decretaal maximum van 800 kiezers en 900 kiezers voorzien. Het indelen van de kiezers in de stemafdelingen wordt nu overgelaten aan de lokale autonomie. Er worden enkel nog richtlijnen meegegeven.

Het schepencollege zal een personeelslid moeten aanduiden voor de coördinatie van de verkiezingstaken (bijvoorbeeld de contacten tussen de gemeente en het gemeentelijk hoofdbureau waarborgen) en als contactpersoon voor Vlaanderen. Dit garandeert de coördinatie op lokaal niveau en het beschikbaar zijn van een contactpersoon voor Vlaanderen.

Vroeger kon de datum waarop de voordrachtsakten van de kandidaten door de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau in ontvangst werden genomen, enkel bekendgemaakt worden door middel van 'aanplakking' op een aanplakbord bij het gemeentehuis. Dit zal nu ook digitaal, via de website van de gemeente, kunnen.

Er wordt verder in een regeling voorzien die mogelijk maakt dat kiezers, ingeval van een (door omstandigheden) gesloten of defect stemlokaal, in een ander stemlokaal kunnen gaan stemmen (vroeger niet voorzien).

1.3.3. Digitaal Kiesdecreet

De zogenaamde 'handscanner' wordt afgeschaft. Vroeger moest in ieder digitaal stembureau een stemhokje uitgerust zijn met een handscanner. Hiermee kon het resultaat van de digitaal uitgebrachte stem (die versleuteld wordt naar een barcode op het stembiljet) door de kiezer gevisualiseerd en gecontroleerd worden. Omdat dit erg weinig werd gebruikt en meer technische problemen heeft opgeleverd, wordt dit geschrapt.

Het teststemmen wordt eveneens afgeschaft. Vroeger kon de voorzitter van het stembureau aan de hand van teststemmen nagaan of de stemapparatuur correct functioneerde. Dit heeft echter weinig meerwaarde. Daarnaast leverde het uitbrengen van teststemmen in sommige stembureaus problemen op omdat men vergat de testmodus te verlaten, waardoor echte kiezers teststemmen uitbrachten.

Er zal tevens een personeelslid aangesteld worden om het digitaal stemmen te coördineren. Hij zal hiervoor een opleiding kunnen krijgen van de Vlaamse overheid.

Er wordt momenteel software ontwikkeld met als doel blinden en slechtzienden toe te laten om te stemmen aan de hand van een 'audiomodule' waarbij de stemmen worden voorgelezen. Men wil dit bij de lokale verkiezingen in een of twee gemeenten uittesten.

1.4. Vervolgtraject

Na de stemming van de ontwerpen van (bijzonder en gewoon) decreet in het parlement moeten er uiterlijk tegen september 2017 nog uitvoerings- en ministeriële besluiten volgen. Minstens een jaar voor de lokale verkiezingen moet alles klaar zijn.

Vanaf begin oktober 2017 zal de minister breed communiceren over de aanpassingen aan de regelgeving, zodat de lokale besturen goed weten wat er is veranderd. Samen met het Agentschap Binnenlands Bestuur wordt hiermee gestart eenmaal het regelgevende traject volledig is afgerond.

2. Algemene bespreking

2.1. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

Ingrid Pira deelt mee dat haar fractie amendementen zal voorstellen om het stemrecht op zestien jaar bij gemeenteraadsverkiezingen mogelijk te maken. Daarnaast werden nog een drietal amendementen ingediend op het ontwerp van decreet houdende wijziging van het Provinciedecreet van 9 december 2005, het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011, het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012 en het decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1128/2 en 3).

In amendement nr. 6 tot invoeging van een artikel 63/1 wordt voorgesteld om het stelsel-Imperiali bij de gemeenteraadsverkiezingen te vervangen door het stelsel D'Hondt. Bedoeling is om het eerste lid van artikel 166 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet te vervangen door wat volgt:

“Het gemeentelijk hoofdbureau deelt het stemcijfer van iedere lijst achtereenvolgens door 1, 2, 3, 4, 5 enzovoort en rangschikt de quotiënten in de volgorde van belangrijkheid, tot er voor alle lijsten samen zoveel quotiënten worden bereikt als er leden te kiezen zijn.”.

Deze regeling zorgt voor een duidelijker en meer uniforme regeling voor alle verkiezingen en respecteert de evenredigheid beter.

Amendement nr. 8 strekt ertoe een artikel 70/1 in te voegen in het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet. De problematiek van de volmachten, vooral in rusthuizen, blijkt een van de belangrijkste bronnen van vragen en opmerkingen volgens het evaluatierapport over de gemeente- en provincieraadsverkiezingen van 2012 door het Agentschap Binnenlands Bestuur. Met name zou dit aanleiding geven tot het ronselen van stemmen. Daarom heeft het agentschap aanbevolen om in het decreet op te nemen dat de kiezers, die aan de hand van een medisch attest kunnen aantonen dat ze hun grondwettelijke plicht niet kunnen nakomen, dat ook niet hoeven te doen. Bij de gedachtewisseling over het evaluatierapport op 8 mei 2013 heeft Marius Meremans opgemerkt dat men met die aanbeveling rekening diende te houden. Het voorliggende ontwerp van decreet gaat daar echter niet op in. Ingrid Pira hoopt dat het om een vergetelheid gaat en dat de meerderheid alsnog aan die behoefte tegemoet zal komen.

Amendement nr. 9 heeft betrekking op de bijlage bij het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet die Groen zou willen vervangen. Het amendement strekt ertoe om in elke provincie te werken met een enkel provinciaal kiesdistrict. Door de halvering van het aantal te verkiezen provincieraadsleden ligt het aantal te verkiezen provincieraadsleden per provinciedistrict soms heel laag. In Mechelen en Tongeren zouden er slechts zeven provincieraadsleden te verkiezen zijn, in Brugge en Maaseik telkens negen. Mede door de afschaffing van de apparentering ligt de effectieve kiesdrempel in dergelijke districten zeer hoog, tot boven de tien percent. Een enkel provinciaal kiesdistrict moet niet alleen zorgen voor een meer evenredige vertegenwoordiging, maar ook voor een gelijke behandeling van alle kiezers en lijsten. Dit blijft ook praktisch perfect haalbaar. Lijsten van 31 leden in Limburg of 36 leden in de andere provincies zijn nog altijd een stuk korter dan de lijsten in grotere gemeenten.

Nadia Sminate ziet niet in welk probleem Groen wil oplossen met amendement nr. 8. Ofwel is men ziek, heeft men een ziektebriefje en geeft men een volmacht. Ofwel is men ziek, heeft men een ziektebriefje en gaat men gewoon niet stemmen.

Chris Janssens meent dat de voorgestelde wijzigingen passen binnen de afslanking van het provinciale bestuursniveau. Het ontwerp van bijzonder decreet stelt namelijk een halvering voor van het aantal provincieraadsleden. De voorstellen gaan echter onvoldoende ver. In het verkiezingsprogramma van het Vlaams Belang en in dat van N-VA is er namelijk sprake van een afschaffing van de provinciale bestuursniveaus. In elk geval had men de halvering moeten doortrekken naar de gedeputeerden zodat men van zes gedeputeerden naar drie zou gaan en niet van zes naar vier.

Vlaams Belang stelt ook vast dat de evenredigheid er sterk op achteruit gaat door de halvering van het aantal provincieraadsleden, zeker als men niet kiest voor een enkele provinciale kieskring. De grootst mogelijke kiesomschrijving zou de

beste garantie geweest zijn voor een zo evenredig mogelijke zetelverdeling. Nu is de kans reëel dat alleen de grootste partijen nog zetels zullen behalen in de kleinere kiesomschrijvingen. De stemmen voor de kleinere partijen zullen van geen tel meer zijn. De Vlaamse Regering dient te beseffen dat het riskant is om het systeem van zetelverdeling te laten afhangen van het huidige electorale landschap.

Chris Janssens vindt het belangrijk dat de verkiezingen georganiseerd worden door een onpartijdig en neutraal orgaan, vanaf het nationale niveau tot op het niveau van het stemlokaal. In het verleden zijn er in bepaalde stembureaus al malversaties geweest. In een aantal stembureaus hadden er bijvoorbeeld secretarissen of bijzitters zitting die de hoofddoek droegen. Daardoor kan de indruk ontstaan dat de neutraliteit op de helling komt te staan. Men mag het niet aan de individuele voorzitters van de stembureaus overlaten om daarover een houding te bepalen. Dat zou trouwens kunnen leiden tot tegenstrijdige houdingen. Het zou goed zijn mocht de overheid duidelijk bepalen dat secretarissen en bijzitters geen gelaatsverhullende gewaden mogen dragen. Die bepaling mag er evenwel niet toe leiden dat men zich aan de uitoefening van de gegeven opdracht zou onttrekken. Gaat de minister daarmee akkoord? Is het zinvol om daarover een richtlijn uit te vaardigen?

Artikel 4 van het ontwerp van decreet gaat over het aanvragen van kiezerslijsten door partijen en kandidaten. In 2012 moesten de aftredende provincieraadsleden dat aanvragen voor de provincieraadsverkiezingen. Wie zal de aanvraag moeten doen binnen de nieuwe regeling: de aftredende mandataris, de lijsttrekker van de partij of degene die de voordrachtakte neerlegt? Men zou een uiterste datum moeten voorzien voor het ter beschikking stellen van de kiezerslijsten aan de aanvragers. Dat is nuttig voor het controleren van de gegevens van de kandidaten en van de voordragende kiezers voor de lijsten die geen beroep kunnen doen op de handtekening van een uittredend mandataris. De spreker suggereert ook om in de toekomst een digitale aanvraag mogelijk te maken. De onderrichtingen zouden dan moeten verduidelijken aan wie de digitale vraag gericht moet worden: aan de burgemeester, aan het secretariaat van stad of gemeente of aan een algemeen informatieadres.

Artikel 25 van het ontwerp van decreet voegt een modaliteit toe aan de volmachtenwetgeving, namelijk dat de Vlaamse Regering het model van het attest bepaalt. De spreker suggereert dat uit te breiden tot alle categorieën van volmachtgevers, bijvoorbeeld ook voor mensen die moeten werken op de verkiezingsdag. Dat zou het vlotte verloop van de werkzaamheden in de stembureaus ten goede komen. Kiezers die om gezondheidsredenen niet aan de verkiezingen kunnen deelnemen, kunnen gebruikmaken van een volmacht. Kan men dat niet uitbreiden tot kiezers die moeten instaan voor een ziek gezinslid en die op verkiezingsdag het huis niet kunnen verlaten?

Op basis van artikel 39 van het ontwerp van decreet zullen kiezers in de toekomst meerdere voordrachten mogen ondertekenen. De uittredende gemeenteraadsleden worden in dit verband niet genoemd. Blijft voor hen dan alles bij het oude?

Artikel 50 van het ontwerp van decreet bepaalt dat de formaliteiten van de getuigen de laatste dinsdag vóór de verkiezingen georganiseerd moeten worden. Het lijkt de spreker aangewezen om dat vroeger te doen. Dan zou men tijdig de aanwijzingsformulieren kunnen bezorgen aan de tel- en stemgetuigen. In de huidige omstandigheden is de timing te krap om dat via de post te doen.

Michel Doomst stelt vast dat men het hele kiesproces duidelijker en eenvoudiger maakt met een aantal technische verbeteringen: het afschaffen van de

lijstverbinding, het feit dat de lijst begint met de beschermde lijstnaam waaraan het gemeenschappelijk volgnummer van de lijst wordt toegekend en het indienen van de kandidatenlijst op een vaste dag. Hij suggereert nog om aan de getuigen een aantal verplichtingen op te leggen, bijvoorbeeld dat ze de werkzaamheden van het begin tot het einde moeten volgen.

De adviezen van de provincieraden over de ontwerpen van decreet waren negatief. De spreker vraagt aandacht voor die bezorgdheden, ook al hebben die deels te maken met het verdedigen van de status quo. De afstand met de kiezer mag niet te groot worden. Er moet voldoende aandacht zijn voor de landelijke gebieden. Daarom is zijn fractie het voorstel om de kieskringen groter te maken niet genegen. Is er al studiewerk gebeurd rond de gevolgen van de nieuwe kiesomschrijvingen?

In de hoorzittingen over het stemrecht op zestien jaar bij gemeenteraadsverkiezingen werden de nodige argumenten ingebracht. Bij de uiteindelijke beslissing dient men daarmee rekening te houden.

Kurt De Loor vindt het positief dat er rekening werd gehouden met de verbeter-suggesties uit het evaluatierapport over de lokale en provinciale verkiezingen van 2012. Een vlot en efficiënt verloop van de provincie- en gemeenteraadsverkiezingen is cruciaal voor de democratie. De spelregels voor de verkiezingen van 2018 dienen tijdig te worden vastgelegd. Oorspronkelijk was het de bedoeling om deze ontwerpen van (bijzonder) decreet nog in 2016 aan het parlement voor te leggen. Hoe is de vertraging te verklaren?

Kurt De Loor betreurt dat de Vlaamse Regering het advies van de provincies naast zich heeft neergelegd. Hij heeft de indruk dat de minister alleen het advies van de provincieraden gevraagd heeft omdat ze daartoe decretaal verplicht is. Heeft de minister die adviezen wel gelezen?

Er werd geen voorafgaande studie gemaakt van de mogelijke gevolgen van de halvering van het aantal provincieraadsleden, in combinatie met de vaststelling van de nieuwe kiesomschrijvingen. Het is jammer dat er daarvoor geen beroep werd gedaan op de diensten van het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing. De minister heeft de halvering van het aantal provincieraadsleden ook niet beargumenteerd in de conceptnota rond de voorbereiding van de gemeente- en provincieraadsverkiezingen van 2018. Ze verwijst alleen naar het regeerakkoord. Dat is geen uiting van goed bestuur, gebaseerd op bestuurlijke inzichten. Het is ook niet in overeenstemming met de principes van het groenboek Bestuur (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 967/1), dat inzet op een geïntegreerde overheid die overleg pleegt met de verschillende bestuursniveaus. De spreker deelt verder de bekommernis dat de landelijke gebieden binnen de nieuwe regeling ondervertegenwoordigd dreigen te geraken.

Kurt De Loor heeft een amendement (amendement nr. 3) voorbereid in verband met het stemrecht op 16 en 17 jaar. De Vlaamse Jeugdraad, de politieke jongerenorganisaties en de Kinderrechtencommissaris hebben hierover in het kader van de hoorzittingen een duidelijk standpunt vertolkt. Er was de schriftelijke input van Tom Schamp van de Universiteit Gent. Er waren ook de verschillende mediaoptredens van een aantal commissieleden en partijen. Op basis hiervan denkt de spreker dat deze commissie met een vrij grote meerderheid het stemrecht voor zestien- en zeventienjarigen zal goedkeuren.

Sp.a vindt het belangrijk om de jongeren te laten participeren in de samenleving en in de politiek. Het stemrecht kan hiertoe een waardevolle bijdrage leveren, weliswaar binnen een breder kader. Dat houdt verband met een meer toegankelijke communicatie over politieke thema's, meer maatschappelijke en politieke

vorming en het inzetten van andere participatiemogelijkheden. Het stemrecht kan er ook voor zorgen dat politici de jongeren nog beter vertegenwoordigen. Die historische kans mag men niet missen.

Marnic De Meulemeester bestempelt de halvering van het aantal provincieraadsleden en de beperking van het aantal gedeputeerden tot vier per provincie als de kern van de voorliggende ontwerpen van bijzonder decreet. Dat is een logisch gevolg van de beperking van de provinciale bevoegdheden en budgetten. Uit deze maatregel blijkt dat deze Vlaamse Regering ook bereid is om te besparen op de politiek zelf. Hij denkt dat men hiervoor ook op de steun van de oppositie zal kunnen rekenen.

De maatregel maakt een hertekening van de provinciedistricten nodig. Daarover waren de adviezen van de provincies niet onverdeeld positief en er werden ook heel wat vragen over gesteld. De Vlaamse Regering zou hierop een antwoord moeten formuleren. Over het algemeen is er ook een gefundeerd antwoord mogelijk. Een groter aantal kieskringen zou afbreuk doen aan het principe van de evenredige vertegenwoordiging. De Raad van State heeft een aantal bedenkingen geformuleerd bij de vraag van de grotere provincies om in verhouding meer raadsleden te hebben.

De spreker betreurt dat men niet mag raken aan de wat gedateerde lijst van de toegelaten of verboden campagnemiddelen. Zo mag men bijvoorbeeld geen gebruikmaken van commerciële reclameborden of affiches, maar onlinemarketing is wel toegelaten, uiteraard binnen de grenzen van de toegelaten verkiezingsuitgaven. In tijden van internet, Facebook en andere sociale media is het eigenlijk niet logisch dat zoiets verboden is. Het ware beter om dergelijke verboden meteen volledig af te schaffen. Hij suggereert dat de bevoegde federale wetgever zich daarover zou bezinnen.

Voor het overige gaat het vooral om technische aanpassingen die de organisatie van de verkiezingen vlotter moeten laten verlopen. Het is goed dat er rekening wordt gehouden met het evaluatierapport van het Agentschap Binnenlands Bestuur na de vorige lokale verkiezingen. Het is ook positief dat men de digitalisering meer kansen wil geven, bijvoorbeeld door een digitale indiening van de voordrachtakten mogelijk te maken. Dat zou zeker nuttig zijn nu er nog maar een dag is om dergelijke akten in te dienen, met name de 29ste dag vóór de verkiezingen. In dat verband kijkt de spreker uit naar de besluiten van de Vlaamse Regering.

2.2. Antwoorden van minister Liesbeth Homans

Minister *Liesbeth Homans* antwoordt op de vragen over de ontwerpen van (bijzonder) decreet. Ze vindt dat de parlementsleden eventuele amendementen onderling moeten bespreken.

De technische vragen van Chris Janssens zal ze in algemene bewoordingen beantwoorden. Die laatste is van oordeel dat het organiseren van verkiezingen op een neutrale manier moet gebeuren. De Vlaamse overheid laat dit over aan de lokale besturen. Dat heeft te maken met het belang dat gehecht wordt aan de autonomie van de lokale besturen.

Artikel 4 van het ontwerp van decreet gaat over het aanvragen van kiezerslijsten door partijen en kandidaten. De uiterste datum voor het ter beschikking stellen van de kiezerslijsten aan de politieke partijen is 31 augustus. De digitale vraag moet worden gericht aan de burgemeester.

Artikel 25 vermeldt een model van attest voor schippers en marktkramers. Wat het attest dat ouders kunnen afleveren bij het vredegerecht betreft, is dat eigenlijk al geregeld in het huidige artikel 250 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet.

Artikel 39 heft het tweede lid van artikel 79 (van het oorspronkelijke Kiesdecreet) op. Het verbod voor kiezers en aftredende raadsleden om meer dan een voordrachtakte te ondertekenen, wordt dus afgeschaft.

Michel Doomst heeft gelijk wanneer hij zegt dat er over de implicaties van de nieuwe kiesdistricten geen voorafgaande studie werd gemaakt. De Vlaamse Regering heeft dat wel grondig besproken en heeft een consensus bereikt. Er is ook nog een aanpassing gebeurd in het kader van de geplande gemeentefusie van Meeuwen-Gruitrode en Opglabbeek tot Oudsbergen.

De minister betreurt de negatieve adviezen van de provincieraden. De provincieraad van Oost-Vlaanderen was nog het meest positief. Deze raad is het erover eens dat de herindeling logisch is gelet op de samenhang met de beslissing van de Vlaamse Regering om het aantal provincieraadsleden te halveren. Sommige provincies hebben een advies per fractie gegeven. Uiteraard heeft de minister de adviezen gelezen, maar ze is niet verplicht om er ook rekening mee te houden. Ze betreurt wel dat de adviezen het meer hadden over de halvering van het aantal provincieraadsleden dan over de herindeling van de kiesdistricten.

Ze erkent dat men moet zorgen voor een vlot verloop van de gemeentelijke en provinciale verkiezingen in oktober 2018. Een jaar op voorhand moet alles in orde zijn. Er moeten immers nog uitvoeringsbesluiten worden genomen. De minister zat op schema met de voorbereiding van de lokale verkiezingen maar de vertraging heeft ook te maken met de parlementaire werkzaamheden. Weliswaar heeft het parlement het recht om zijn werkzaamheden te regelen en bijvoorbeeld hoorzittingen te organiseren. Als de afhandeling van de ontwerpen van (bijzonder) decreet verder vlot verloopt, dan zullen de voorbereidingen zeker tijdig klaar zijn.

Tot slot sluit de minister zich aan bij de woorden van lof voor de rol van het Agentschap Binnenlands Bestuur bij de organisatie van de verkiezingen in 2012. Ze gaat ervan uit dat de verkiezingen in 2018 even vlot zullen verlopen als in 2012.

2.3. Replieken en aanvullende antwoorden

Ingrid Pira vraagt waarom het ontwerp van decreet geen rekening houdt met de klachten die bij het Agentschap Binnenlands Bestuur zijn binnengekomen over het misbruik van volmachten in rusthuizen. Allicht had het agentschap een goede reden voor zijn aanbeveling om het geknoei met volmachten aan te pakken.

Bert Maertens merkt op dat men ook op een andere manier met die problematiek kan omgaan. Hij heeft indertijd in zijn stad voorgesteld om een kiesbureau in te richten in een rust- en verzorgingstehuis. Dat gebeurt nu in steeds meer gemeenten en dat werkt. Het leidt tot een daling van het aantal volmachten en tot een toename van het aantal mensen dat effectief gaat stemmen.

Chris Janssens meent dat niet al zijn vragen beantwoord zijn. Hij zal de eventuele schriftelijke aanvullingen van de minister afwachten. Indien nodig zal hij nadien nog verdere verduidelijking vragen via de procedure van de schriftelijke vragen.

Hij heeft begrepen dat de lokale besturen autonoom kunnen beslissen of een lid van een stembureau al dan niet een hoofddoek kan dragen. Hoe kunnen de lokale besturen op dat vlak praktische initiatieven nemen? De kiezers zullen binnen de nieuwe regeling meerdere voordrachtsakten mogen ondertekenen. Zullen ook de uittredende gemeenteraadsleden dat mogen doen?

Bart Dochy komt terug op de discussie over de kiesomschrijvingen. Hij erkent dat de minister het advies van de provincieraaden niet hoeft te volgen. De provincieraad van West-Vlaanderen ging echter akkoord met een voorstel tot aanpassing van de kiesdistricten dat zeer ruim werd gedragen. Als een bepaalde groep vertegenwoordigd is binnen een raad, dan is er over het algemeen ook meer aandacht voor de belangen van die groep. Dat geldt evenzeer voor de landelijke gebieden binnen een provincie. Als men zou kiezen voor een provinciale kieskring, dan dreigt men alleen nog verkozenen te hebben uit de steden. Dat zou geen goede zaak zijn, temeer omdat de provincies alleen nog bevoegd zijn voor grondgebonden materies die net in het landelijk gebied belangrijk zijn. Het waterbeleid is daarvan een mooi voorbeeld.

De spreker verwijst naar de situatie in Kortrijk. De oude deelgemeente Kortrijk is goed voor 54 percent van de inwoners en voor 63 percent van de gemeenteraadsleden. Twee kleinere deelgemeenten, namelijk Kooigem en Rollegem, zijn niet eens vertegenwoordigd in het stadsbestuur. In Antwerpen doet zich een gelijkaardige situatie voor. 36 percent van de inwoners woont in het district Antwerpen terwijl 49 percent van de verkozenen uit dat district afkomstig is. Er doet zich dus een ernstige disproportionaliteit voor.

Het zou niet goed zijn als de stedelijke centra op een vergelijkbare manier bepalend worden binnen de provincieraad. De spreker ondersteunt dus het pleidooi van Kurt De Loor en Michel Doomst om de gevolgen van deze indeling in districten nog eens goed te onderzoeken vooraleer een definitieve beslissing te nemen.

Minister *Liesbeth Homans* merkt hierbij op dat ook de politieke partijen op dat vlak een verantwoordelijkheid hebben. Bij de samenstelling van de kieslijsten moeten ze zorgen voor een goed evenwicht.

Als de Vlaamse Regering zich voor de indeling van de kiesdistricten in West-Vlaanderen op het advies van de provincieraad had gebaseerd, dan stelde er zich nu al een probleem in Oostende. Er zouden slechts vijf verkozenen zijn. Dit terwijl de Vlaamse Regering, in opvolging van een arrest van het Grondwettelijk Hof in 2007 dat bepaalde dat er minimaal vier te begeven zetels per district moeten zijn, altijd de stelling heeft aangenomen dat er minstens zes te begeven zetels per district moeten zijn.

Bart Dochy bevestigt dit en merkt op dat er momenteel eigenlijk geen probleem is. Het is duidelijk dat het arrest over vier gaat en niet over zes zoals de minister vorige keer beweerde.

Minister *Liesbeth Homans* zegt dat de Vlaamse Regering ervan uitgegaan is dat het minimaal aantal te begeven zetels zes moest zijn. Het Grondwettelijk Hof heeft niet gezegd dat dat verplicht was, maar dat werd wel zo beslist in de Vlaamse Regering.

Ze beseft dat er problemen waren met de volmachten in de rusthuizen. Men liet de bewoners blanco volmachten ondertekenen, wat eigenlijk niet mag. Men zal dat probleem echter niet oplossen door een andere regel in te voeren. Hetzelfde zal dan namelijk gebeuren met de medische attesten.

De minister heeft in antwoord op Chris Janssens inderdaad gezegd dat de lokale besturen de politieke neutraliteit van de stemafdelingen bepalen, maar dat was een verspreking. De voorzitter van het stembureau is daarvoor verantwoordelijk, en niet de gemeenteraad of het college van burgemeester en schepenen.

Niet alleen de kiezers, maar ook de uittredende raadsleden zullen meer dan een voordrachtakte mogen ondertekenen.

3. Artikelsgewijze bespreking van het ontwerp van bijzonder decreet

Artikel 1

Artikel 1 wordt zonder opmerkingen aangenomen met 12 stemmen.

Artikelen 2 tot en met 9

Artikelen 2 tot en met 9 worden zonder opmerkingen aangenomen met 9 stemmen bij 3 onthoudingen.

4. Eindstemming

Het ontwerp van bijzonder decreet houdende wijziging van het Provinciedecreet van 9 december 2005 en van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011 wordt aangenomen met 9 stemmen tegen 3.

Mercedes VAN VOLCEM,
voorzitter

Kurt DE LOOR
Bert MAERTENS,
verslaggevers